

okrutnež, kakor malo onakih pozna zgodovina. On je bil največ kriv one seljaške vstaje, ki je po hrvaškem Zagorju, pa tudi po Kranjsko- in Štajarsko-Dolenjskem povzročila na milijone britkih solza, in zaradi katere je bil takozvani kmetski kralj Matija Gubec l. 1573 na trgu sv. Marke v Zagrebu grozovito trpinčen in umorjen. Ta žalna dogodka pride prilično. še enkrat na vrsto; kdor pa hoče o njej še kaj več brati, naj si vzame v roko g. A. Aškerca „Balade in romance,“ kjer v oddelku „Stara pravda“ zlasti pesmi: „Boj pri Brežicah“ (1516); „Tabor“ (1573); „Stava“ (1573) in „Kronanje v Zagrebu“ (1573) opevajo strahovite dogodbe onih časov. Posebno presunljiv je obseg zadnjih dveh pesem. (Ime „tlaka“ se dandanes komaj po imenu več pozna. Kakovi trpini pa so bili ubogi tlačani zlasti pri lakomnih in neusmiljenih grajščakih, njihovih krutih oskrbnikih in stražnikih, se stari ljudje po Hrvatskem in Dolenjskem še zdaj živo spominjajo. Pravi pravcati sužnji bili so nekateri podložniki. Bili so gospodarji, ki so imeli baje več tlake, kakor je bilo dni v letu, in so si morali le za to najeti po enega posla nalašč več v hišo. Zraven tega so imeli odrajtovati tudi še desetino. Še le l. 1848. so se te razmere spremenile. Omenil sem pa tlake zastran tega, ker so bili zgornji nemiri in vstaja nastali po večjem le zaradi nje.) Obrnimo se vendar od teh žalnih zgodovinskih slik, in podajmo se rajše v duhu v tiho stransko gorsko dolinico k levi, kjer dospemo do neke male dupline, o kateri je že v 13. stoletju govoril ljudski glas, da je ondi živel en čas sv. Martin kot puščavnik.

Pomudba naša v Podsusedu je bila daljša, kot ona železničnega vlaka; kajti letod je tudi le mala (postanska) štacija. Tudi naslednja postaja „Stenjevec“ je le postanska, zadnja pred Zagrebom. Bližnja farna vas enacega imena je zgodovinsko znamenita. O časih rimljanskega gospodstva čez te kraje je bila namreč tu vojaška postaja pod imenom „Andauctorum“ za rimljanska kardela, ki so potovala proti Emoni, dandanašnji Ljubljani, in dalje. K levi od postaje vidijo se zgradbe nove deželne blaznice, katera je osnovana, vravnana in oskrbovana po najnovejših pravilih in metodah naših časov. Žali, da imajo te naprave zadnja leta vedno več bolnikov te vrste. Od Stenjeveca naprej se nam je svet vedno bolj odpiral in širil, in okoli 8. ure zjutraj bili smo

II.

V Zagrebu.

Zagrebškemu kolodvoru, ki je, da prilično rečemo, nekaki ključ peterih železnic, se koj na prvi pogled vidi, da je on le začasno zgrajen. Od tod vodijo namreč proge: Zidani most-Trst-Dunaj; — Zaprešič-Varaždin; — Karlovec-Reka; — Zákány-Pešt; ter Sisek-Kostajnica-Priedor-Banjaluka in Jajce v Bosni. Ker sem imel svoj potni načrt osnovan od Zagreba še naprej, ni mi kazalo, prtljage nositi v mesto; — poiskal sem toraj dotičnega g. uradnika, ki bi sprejel moje reči v varstvo. Ko je bil ta posel zvršen, stopil sem na prosto pred kolodvor. Koliko čudo! Vse polno bilo je elegantnih omnibusov,

fiakerjev, postrežčkov; — koj blizu zraven k desni pa vozovi nove konjske železnice (Tramvay). Zagreb sam pa se je razprostiral pred mano v vsej drugi, bi djal, novi obliki, kakor sem ga gledal pred 20 leti, ko sem ga namreč obiskal l. 1871. Poleg tega je že lega njegova sama po sebi mikavna, prijetna, še več: res veličastna, ki na vsacega inostranca mogočno vpliva. Razprostira se mesto deloma po ravnini ob podnožju odrastkov zagrebskega gorovja, kar se v obče zove spodnje ali dolnje mesto; — amfiteatralično nad njim pa stoluje po višini „Grič“ zgornje in kapitelsko mesto. Zagreb se ponaša s častnim naslovom „kraljevega svobodnega mesta,“ in je stolnica trojedine kraljevine Dalmatinsko-Hrvatsko-Slavonske. Preden se vendar podamo v mestno osredje, ozrimo se nekoliko nazaj v njegovo prvotno in poznejšo zgodovino, kar nam bo tem bolj svedočilo, kako velikansko da je napredovalo in še napreduje v novejših časih.

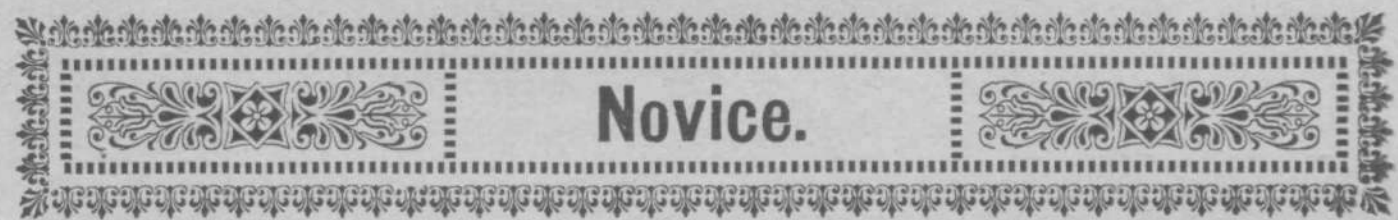
(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Henrik Duveyrier. Dne 26. aprila umoril se je v Parizu Henrik Duveyrier, znan kot potovalec po Afriki. Izučil se je bil za trgovski stan, ali pečal se je večidel z znanostjo. Prepotoval, preiskal in popisal je Algier, Saharo do Biskre, Tunis, deželo roparskih Tuáregov. Leta 1870. so ga bili Nemci odpeljali kot vojnega vjetnika. Po vojni se je pa pečal največ s pisateljevanjem. Letos je bil dopolnil svoje 52. leto.

Rajčice. Že mnogo živali so v Avstraliji zatrli. Kakor se je kazalo, bila bi zadela jednaka osoda tudi rajčice. Hudo love te tiče zaradi njih lepega perja. Da se ohranijo, je nemška vlada odredila, da se v nemških naselbinah ne smejo loviti brez dovoljenja komisarijata. Komisarijat bode pa že gledal, da ta lov ostane v gotovih mejah.

Mejnarodni kriminalni antropologični shod bode v Bruselji od 7. do 11. avgusta t. l.

Novice.

— **Osebnosti.** Začasni profesor na mariborski gimnaziji gosp. Bl. Matek imenovan je rednim profesorjem za računostlovje z nemškim in slovenskim učnim jezikom. — Naš rojak g. dr. A. Primožič, do sedaj profesor v Iglavi premeščen je na Dunaj. — Dvorni svetnik gosp. Abram, kojega imenovanje referentom v pravosodnem ministerstvu je v nemškem taboru povzročilo toliko vika in krika, šel je za par tednov na dopust. — Doktorjem prava bil je promoviran na dunajskem vseučilišču gosp. Jos. Barle notarski koncipijent v Kamniku. — Naš rojak gosp. Fran Kropivnik cand. prof. promoviran je doktorjem modroslovja.

— **Deželni predsednik.** Mnogokrat so uže naši narodni nasprotniki razširjali vest, da bo šel gosp. c. kr. deželni predsednik, baron Winkler v pokoj. V naše veselje je doslej splavala ta goreča želja naših zagrizenih nasprotnikov po vodi. Zdaj se pa uže nekoliko časa raznaša vest, da se je velezasluženi gosp. c. kr. deželni predsednik odločil prositi za umirovljenje. Ker se mora priznati, da ima gosp. baron Winkler mnogo nevenljivih zaslug za našo deželo in smo preverjeni, da se bode zelo, zelo pogrešal, zato moramo le želeči, da bi se želje naših nasprotnikov še kmalu ne vresničile.

— **Državni zbor** vzprejel je včeraj valutne predloge tudi v tretjem branji in je na to zaključil zasedanje.